

ЖАЛБЕНОМ ВЕЋУ

Секретар: John Hocking

Датум: 30. децембар 2013. године

Поднесак број 514.
Т У Ж И Л А Ц
против
Проф. др ВОЈИСЛАВА ШЕШЕЉА

**ЖАЛБА ПРОФ. ДР ВОЈИСЛАВА ШЕШЕЉА ПРОТИВ ОДЛУКЕ
ПРЕТРЕСНОГ ВЕЋА Ш О НАСТАВКУ ПОСТУПКА
ОД 13. ДЕЦЕМБРА 2013. ГОДИНЕ**

Тужилац
Matias Marcussen,

Оптужени
Проф. др Војислав Шешелъ

Стручни тим који помаже одбрану
Зоран Красић
Дејан Мирковић
Милан Терзић
Немања Шаровић
Вјерица Радета
Јадранко Вуковић
Мирољуб Игњатовић
Наташа Јовановић
Петар Јојић
Љиљана Михајловић
Огњен Михајловић
Филип Стојановић

**МЕЂУНАРОДНИ КРИВИЧНИ СУД
ЗА БИВШУ ЈУГОСЛАВИЈУ**

**Тужилац
против
Проф. др Војислава Шешеља
Предмет бр. ИТ-03-67**

Поднесак број 514.

**ЖАЛБА ПРОФ. ДР ВОЈИСЛАВА ШЕШЕЉА ПРОТИВ
ОДЛУКЕ ПРЕТРЕСНОГ ВЕЋА III О НАСТАВКУ ПОСТУПКА
ОД 13. ДЕЦЕМБРА 2013. ГОДИНЕ**

I. Увод

1. Претресна фаза поступка против др Војислава Шешеља завршила се 20. марта 2012. године, након завршних речи тужилаштва и оптуженог. Дана 1. јула 2013. године, оптужени је доставио захтев за изузеће судије Хархофа из предмета због пристрасности. Дана 28. августа 2013. године, трочлана судијска комисија донела је одлуку да захтев др Војислава Шешеља прихвати чиме је судија Хархоф изузет. Претресно веће III (у даљем тексту: Претресно веће) донело је 13. децембра 2013. године Одлуку о наставку поступка (у даљем тексту: Одлука), којом је наложило наставак поступка од тренутка проглашења претреса завршеним, и то када судија Нианг заврши с упознавањем са списом и о томе обавести Веће. Наведеном Одлуком Претресно веће је одбило све захтеве оптуженог који су томе противни или су с тим повезани.

II. Правни основ за подношење жалбе

2. Жалбени основ садржан је у члану 25 Статута МКСЈ, по којем жалба може да се заснива на:

(а) грешкама у примени права која обеснажује одлуку,

или

(б) грешкама у утврђивању чињеничног стања због које је дошло до неостварења правде.“

3. С обзиром на то да је у складу са Правилу 126 бис рок за подношење жалбе 14 дана, проф. др Војислав Шешељ у складу са Правилу 127 тражи продужење рока јер у дане прописаног рока падају нерадни дани због Божића и Нове године. Због прославе Божића по Грегоријанском календару 25. и 26. децембра 2013. године, оптуженом је онемогућено да контактира са правним тимом који му помаже у припреми одбране.

III. Разлози жалбе

4. Одлука о наставку поступка донета 13. децембра 2013. године не само да није утемељена у одредбама Правилника о поступку и доказима већ им је супротна. Не постоји одредба Правилника која предвиђа могућност да након изузећа једног од чланова претресног већа и именовања новог судије поступак буде настављен у фази већања те стога такву одлуку није могуће донети. Једина правно могућа одлука након изузећа једног од чланова претресног већа је да поступак крене изнова. Аргументи у прилог томе су бројни.

5. Правило 15 које говори о изузећу судија без изузетка прописује да „Судија који има лични интерес или који с тим предметом има или је имао икакве везе која би могла утицати на његову непристрасност не смије учествовати у првостепеном или жалбеном поступку у том предмету. Он ће се у таквом случају повући, а председник ће именovati другог судију“. Неспорно је и без изузетка да пристрасан судија не сме учествовати нити у првостепеном нити у жалбеном поступку. Последица учешћа пристрасног судије у првостепеном или жалбеном поступку је ништавост тог поступка. Одлуком трочланог судског панела од 28. августа ове године судија Хархоф је на основу Правила 15 изузет из предмета. Дакле, последица учешћа судије Хархова у поступку против др Војислава Шешеља може бити само ништавост читавог тог поступка. На процесну ситуацију у којој је судија Хархоф изузет из поступка на основу Правила 15 ниуком случају не може се применити Правило 15бис које се односи на одсуство судије и прописује могућност замене судије у случају одсуства током временског периода који ће вероватно дуже трајати јер се на основу Правила 15 судија из поступка елиминисе због личних карактеристика због којих је његово учешће у поступку недопустиво док се применом Правила 15 бис у претресном већу мења судија који у поступку не може учествовати али код кога нема недозвољених личних карактеристика већ се пре свега штити право оптуженог на експедитивно и суђење у разумном року. Да наставак поступка у фази већања након изузећа једног и именовања другог судије није могуће јасно је и на основу Правила 15 тер које говори о резервним судијама. Правило 15 тер

прописује да Председник суда може, у интересу правде, именовати резервног судију који ће бити у саставу претресног већа на суђењу. Резервни судија присуствује свакој фази суђења, може постављати питања како би разумео суђење, присуствује свим већањима током суђења и једино по чему се разликује од судија претресног већа је то што не може гласати на већањима. Према томе, само у случају да је у неком поступку именован резервни судија који је учествовао у свим фазама поступка и свим већањима могуће је да се у било којој фази поступка суђење настави са резервним судијом који замењује судију који из било ког разлога више не може да учествује у поступку. Имајући у виду да у поступку против др Војислава Шешеља резервни судија није именован јасно је да нису испуњене процесне претпоставке које су *conditio sine qua non* за наставак поступка након изузећа једног и именовања другог судије. Став претресног већа III исказан у Одлуци о наставку поступка од 13. децембра, „да је у интересу правде“ да се суђење настави од тренутка проглашења претреса завршеним и то када судија Нианг потврди да се упознао са списом предмета, мора бити поништен одлуком Жалбеног већа јер би у супротном Правило 15 тер било у потпуности обесмишљено јер чему би онда служила процедура прописана овим правилом уколико би и без испуњавања те процедуре у било којој фази поступка био могућ наставак поступка уз именовање новог судије.

6. С обзиром на то да је изузети судија Хархоф био члан Претресног већа у току целог претресног поступка који се пред МКСЈ води против Војислава Шешеља јасно је да се овај поступак уопште више не може наставити. Судија Хархоф је учествовао у доношењу свих одлука претресног већа па је свака радња у току поступка ништавна. Он није изузет само из поступка изрицања пресуде да би се олако могло закључити да га у том делу поступка неко може заменити без последица. Када је трочлани панел судија МКСЈ усвојила захтев професора Шешеља за изузеће Хархова његова пристрасност је неспорно утврђена, има статус *res judicata* и не се може даље оспоравати нити се у предмету ИТ-03-67 могу занемаривати последице утврђене пристрасности. Неспорно је да разлози за изузеће судије Хархофова нису настали у време подношења захтева за његово изузеће нити у моменту доношења одлуке о његовом изузећу. Личне карактеристике судије Хархофа као разлози за његово изузеће део су његове личности током дужег временског периода због чега се његовом заменом и наставком поступка од тренутка проглашења претреса затвореним не може елиминисати штета настала његовим учешћем у досадашњем току поступка. Његова пристрасност свакако је утицала на ток поступка и одлуке донете током поступка. Не може се оспорити да одлуке у чијем је доношењу учествовао пристрасан судија не могу бити правно ваљане. Јавним објављивањем свог става о отуженима пред МКСЈ судија Хархоф није испољио своје тренутно расположење или свој однос искључиво према др Војиславу Шешељу, већ свој генерални став који га чини пристрасним судијом. Јасно је да је целокупан ток поступка вођен пред пристрасним судијом и да се накнадном заменом судије не може извршити конвалидација поступка нити искључити утицај таквог судије на целокупан поступак.

7. Одлука о наставку поступка донета 13. децембра 2013. године, супротна је основним правним принципима. Правно је недопустива и незамислива ситуација да се у процес у коме је доказни поступак завршен пре више година и у коме су завршне речи изречене пре двадесет месеци аутоматски укључи нови судија и да учествује у доношењу пресуде као да је присуствовао свим фазама поступка. То је немогуће из више разлога.

8. Први разлог је јзато што је то супротно начелу непосредности у извођењу и оцени

доказа. Начело непосредности подразумева да излагање оптуженог и тужилаштва, извођење доказа, саслушање сведока и вештака, као и све друге радње потребне за формирање одлуке морају бити изведене пред судијама које ће донети одлуку, тако да судије примају, без посредовања других органа, чулне утиске о целокупном процесном материјалу на коме ће се касније заснивати њихова одлука. Другим речима, немогуће је да судија који није присуствовао извођењу доказа или саслушању сведока да тај доказ или исказ сведока подвргне својој критичкој оцени.

9. Други разлог је јер је то супротно начелу контрадикторности. Начело контрадикторности подразумева да оптужени и тужилаштво морају имати могућност да пред судијама изнесу своје наводе као и аргументе за њих, као и да морају добити могућност да се изјасне о наводима друге стране пре него што суд донесе одлуку. Тужилац и тужени пред судијама износе две супротне тезе: тезу оптужбе и тезу одбране, а судија не може донети одлуку о конкретном кривичноправном захтеву пре него што их саслуша. Начело контрадикторности подразумева и могућност да се сваки судија непосредно укључи у доказни поступак тако што ће сведоцима, вештацима или странама у поступку постављати питања.

10. Трећи разлог је што је то супротно начелу утврђивања материјалне истине. Начело утврђивања материјалне истине подразумева утврђивање чињеница до којих судија долази слободно, неспутан доказним правилима. Излишно је нашироко објашњавати да би, у случају када би пресуду доносио судија који није учествовао у доказном поступку, за њега била потпуно искључена могућност да трага за истином неспутан доказним правилима већ би пресуду једино могао донети на основу доказа из списка предмета.

11. Четврти разлог је јер се то коси са опште прихваћеним правним принципом да се сведоци саслушавају *viva voce*. Од тог принципа су под стриктно прописаним условима могући одређени изузеци али само изузеци. У оквиру правила 89(Ф) су опште одредбе о сведочењу сведока и прописује да „Веће сведочење сведока може примити усмено“ што је правило, или што је изузетак „кад то допуштају интереси правде, у писаном облику“.

12. Не може се занемарити чињеница да судија Нианг у процесу против др Војислава Шешеља није учествовао ни један једини дан. На свету не постоји нити је икада постојао суд у коме је дозвољено да судија који током поступка никада није ушао у судницу, који никада није видео оптуженог, који није видео ни једног сведока, вештака, представника тужилаштва па чак ни било кога од преосталих чланова судског већа учествује у доношењу пресуде. На свету не постоји нити је икада постојао суд у коме се поступак уместо *in vivo* води у писаној форми нити суд у коме је могуће доношење пресуде на основу читања транскрипта суђења. Доношење пресуде на основу транскрипта разумно је и легитимно онолико колико би разуман и легитиман био покушај полиграфског испитивања транскрипта суђења.

13. На основу свега изнетог јасно је да је, правно гледано, немогуће прихватити Одлуку.

IV. Дискусија

14. Оспорена одлука Претресног већа III од 13. децембра 2013. године, којом је наложен наставак поступка против др Војислава Шешеља од тренутка проглашења претреса завршеним, као и издвојена сагласна мишљења судије Антонетија и судије Нианга уз ту одлуку обилују нетачним и произвољним квалификацијама. У наредним параграфима најбитније од њих др Шешељ побија правним аргументима и здравим разумом.

15. У параграфу 11. Одлуке претресно веће цитира став Тужилаштва које свој захтев за наставак суђења чим судија Нианг потврди да се упознао са списом поткрепљује тиме што „судије Међународног суда имају могућност да проуче писмене доказе, као и да имају на располагању аудио и видео записе исказа, на основу којих могу оценити понашање сведока на суђењу“. Као што смо раније већ истакли, неспорно је да од принципа саслушавања сведока *viva voce* постоје одређени изузеци али изузеци морају и остати изузеци. Аудио и видео запис сведочења ниуком случају не могу заменити *viva voce* сведочење јер за разлику од саслушања сведока у судници са аудио и видео снимком сведочења не постоји могућност комуникације и непосредне интеракције између сведока и судије Нианга. Чак је и сведочење путем видео линка у коме могућност комуникације и непосредне интеракције између сведока и судија постоји Правилником о поступку и доказима предвиђена као изузетак од принципа да се сведоци саслушавају *viva voce*.

16. У параграфу 12. Тужилаштво потпуно неосновано тврди да је „наставак поступка на основу постојећег списка у складу са досадашњом праксом Међународног суда“ и у прилог те тезе позива се на ситуацију у којој је судија Бономи заменио судију Меја у поступку против Слободана Милошевића. Да то није тако констатује чак и само Претресно веће које у параграфу 16. признаје да је ситуација у којој се нашао поступак против др Шешеља „за Међународни суд потпуно нова ситуација“. Што се тиче замене судије Меја у поступку против Милошевића сматрамо да такво поређење није примерено из више разлога. Пре свега зато што је у поменутом поступку судија Меј замењен због болести, а не због пристрасности. Друго, због тога што се наставку поступка уз учешће новог судије оптужени Милошевић није противио. Одлука Слободана Милошевића да се не противи наставку поступка свакако не обавезује Војислава Шешеља нити може формирати праксу Међународног суда која би могла имати обавезујући карактер за Војислава Шешеља. Треће, у поступку против Милошевића судија је замењен у тренутку када је завршено изношење доказа Тужилаштва док је извођење доказа и саслушавање сведока одбране тек претходило. Са друге стране у поступку против др Војислава Шешеља именовање новог судије дошло је осамнаест месеци након изношења завршних речи оптужбе и одбране. Милошевићев став могао је бити мотивисан чињеницом да је био свестан да судија Бономи који је именован 1. јуна до подношења изјаве којом је потврдио да се упознао са списима предмета, што је учинио 10. јуна, неће бити у могућности да се упозна са 32.079 страница транскрипта и 6.150 прихваћених доказних предмета. Милошевић је могао сматрати да је за одбрану повољнија ситуација у којој судија Бономи није саслушао ни једног сведока оптужбе а предвиђено је да саслуша све сведоке одбране јер „жив“ сведок свакако оставља јачи утисак од транскрипта. Међутим, као што је већ речено, промена судије у случају Милошевић ни по чему се не може поистоветити са постојећом ситуацијом у предмету Шешељ.

17. Поводом става Тужилаштва изнетог у параграфу 13. да одлагања у поступку 2011. „нису оцењена као претерана и да та оцена вреди и данас“ као и става „да свако одлагање

треба да се сагледа у контексту понашања оптуженог, конкретно његових бројних поднесака поднетих из обести“, не можемо да не констатујемо да Претресно или Жалбено веће МКСЈ никада није донело одлуку којом је речено да је било који од поднесака Војислава Шешеља поднет из обести те да самим тим такви наводи Тужилаштва могу говорити само о њиховој обести према др Војиславу Шешељу.

18. Попут тужилаштва, и претресно веће у параграфима 19. и 20. констатује да је одлуком од 10. фебруара 2010. године, утврђено да „право оптуженог да му се суди без непотребног одлагања није прекршено“, те да је „уз констатацију да оптужени није искористио своје право да побија одлуку Већа од 10. фебруара 2010. године у вези са злоупотребом поступка Веће одлучило да ће његове аргументе разматрати само за период након 10. фебруара 2010. године“. Мора се рећи да аргумент да оптужени није искористио своје право да жалбом побија неку одлуку Већа, правно гледано, не значи апсолутно ништа. Чињеница је да оптужени у сваком тренутку може покренути питање кршења својих основних процесних и људских права без обзира на исход претходно поднетих захтева. Такође, је неприхватљива подела кршења права оптуженог на она пре или после 10. фебруара 2010. године. Обавеза Већа је да размотри сваки захтев оптуженог као и да приликом процене да ли су му права повређена или не цени сваки аргумент појединачно, али и све изнете аргументе у целини. У противном, лако се може доћи у ситуацију да Веће утврди да сваки појединачни дан или месец који је оптужени провео у притвору сам по себи не представља повреду права на суђење у разумном року иако поглед на читав период проведен у притвору свакако даје значајно другачију слику. Колико су скоро петогодишње чекање на почетак суђења као и бројна накнадна одлагања неоправдани и колико је бесмислен једанаестогодишњи притвор против Војислава Шешеља говори чињеница да је за 3961 дана колико је оптужени до данашњег дана провео у притвору било свега 175 судећих дана. Попут крајње непримереног трајања притвора слично је и са другим бројним кршењима права др Војислава Шешеља. Листа повреда његових права је непрегледна и у сваком новом поднеску др Шешељ може навести неку нову. Повреду права оптуженог и још један начин на који се отежава његов положај и онемогућава његова одбрана свакако представља и чињеница да Секретаријат још увек није прихватио нити одговорио на захтев Војислава Шешеља да Немања Шаровић буде именован за руководиоца предмета иако је његово именовање затражено још 17. фебруара 2011. године, што као директну последицу има онемогућавање његовог правног тима да приступа електронској бази подака.

19. Претресно веће у Одлуци констатује да је поступак против Војислава Шешеља започет 7. новембра 2007. године, да се завршио 20. марта 2012. године и да је веће 12. априла 2013. године издало налог којим је одредило да ће пресуда бити изречена 30. октобра 2013. године. Не сме се занемарити чињеница да је др Шешељ на почетак процеса чекао скоро пет година, да је претресна фаза поступка трајала око четири ипо године и да му је самим тим грубо прекршено право на суђење у разумном року. Осим тога, невероватно је да је претресном већу било потребно 13 месеци да изда налог за изрицање пресуде након још шест и по месеци од издавања тог налога да донесе пресуду. Овако дугачак рок за доношење пресуде не постоји ни у једној држави на свету. Примера ради, у Србији се овакво кршење људских и процесних права не би могло десити зато што Законик о кривичном поступку Републике Србије прописује већање, гласање и усмено изрицање пресуде одмах након изношења завршних речи уз обавезу суда да писани отправак пресуде достави оптуженом у року од три, а најкасније 15 дана од дана изрицања пресуде. Претресном већу које је од почетка учествовало у процесу против Војислава Шешеља је, дакле, требало 19 месеци да

изрекне пресуду па је нејасно на основу чега је веће закључило да би новоименовани судија Нианг могао да се упозна са предметом за шест месеци и да након тога може равноправно са осталим судијама да учествује у доношењу пресуде. Можда је одговор на ово питање признање председавајућег судије Антонетија који је у Издвојеном сагласном мишљењу уз Одлуку о наставку поступка признао да веће заправо и не учествује у доношењу пресуде и да у тој фази поступка „немају потпуну контролу“. Здравом разуму је несхватљиво да судско веће нема никакву улогу у доношењу пресуде већ да ту кључну улогу има Секретаријат МКСЈ. Секретаријат је очигледно неки „надсудски“ орган који суштински управља МКСЈ у име САД и других западних сила, док судије МКСЈ само глуме да су праве судије. Признање да судије немају никаквог утицаја на припрему нацрта текста одлуке је просто невероватно. Оставити оптуженог да на изрицање пресуде чека 19 месеци зато што су МКСЈ напустили поједини службеници Секретаријата је правни преседан у међународном кривичном праву, а Антонетијево признање да је то тако чист безобразлук.

20. Констатацију оптуженог да се против њега води политички поступак још једном је потврдио судија Антонети у свом издвојеном мишљењу наводећи да би „најделикатнији моменат у случају евентуалног пуштања на слободу оптуженог Војислава Шешеља био коришћење грађанских и политичких права која оптужени ужива захваљујући међународним инструментима“. Антонетију смета Међународни пакт о грађанским и политичким правима који у члану 25. прописује да „сваки грађанин има право и могућност, без икакве дискриминације поменуте у члану 2 и без неоснованих ограничења: а) да учествује у управљању јавним пословима, било непосредно, било преко слободно изабраних представника; б) да бира и да буде биран на повременом, истинским, општим, једнаким условима, у јавне службе своје земље“ . Антонетијев проблем је и презумција невиности коју овај Пакт предвиђа у члану 14. став 2. који гласи „За свако лице које је оптужено за кривично дело претпоставља се да је невино док његова кривица не буде законски установљена.“ Судија Антонети се понаша као највећи политички опонент др Шешеља па му смета и то што је др Војислав Шешељ председник легалне политичке странке у Србији. Он би, у складу са некадашњим захтевом Зорана Ђинђића Карли дел Понте „Водите Шешеља и не враћајте га у Србију“ можда и био спреман да га евентуално пусти на слободу, али у неку другу земљу, само не у Републику Србију. Држање др Шешеља у притвору неограниченог трајања је очигледно политички мотивисано и самим тим незаконито. Узалуд се сви труде да докажу да то није тако када је то Антонети у свом издвојеном мишљењу недвосмислено потврдио.

21. Судија Антонети констатује да је изузеће судије без преседана у историји међународног правосуђа и да „преседана који би овде могли бити од помоћи нема ни у примерима из праксе националних судова“ и онда као пример зашто би поступак требало наставити у фази већања и гласања и изрицања пресуде са новим судијама наводи апсолутно неадекватне примере из процеса Слободана Милошевића и Момчила Крајишника. Антонети је прихватио став Тужилаштва да ће „судија Нианг благовремено моћи да се упозна са списом поступка и да да потребно уверење“, наводећи да су списи предмета мањи од списка са којима се упознавао судија Бономи у предмету Слободана Милошевића. Судија Антонети би морао да зна да је овај навод без икаквог правног значаја. Суштина је да судија Нианг не може да се укључи у процес без сагласности оптуженог и да је само нагађање да ће судија Нианг моћи да да потребно уверење о томе, те да су та „нагађања“ преурањена и небитна. Ово је

дилетантски приступ веома озбиљном проблему који се појавио у процесу против др Војислава Шешеља. Правно је неутемељено да се одлука о наставку поступка доноси пре него што се новоизабрани судија изјасни да се упознао са списима предмета. Шта ће се десити ако се испостави да је судија Нианг озбиљан и одговоран професионалац и да исправно закључи да у процесу може да учествује само ако почне из почетка?

22. Када би и било места упоређивању обима списка предмета Војислава Шешеља и Слободана Милошевића, онда би тај став морао много озбиљније да се образложи. Судија Меј је био члан претресног већа од 12. фебруара до 13. маја 2004. године. Судија Бономи је постао члан већа 10. јуна 2004. године, а извођење доказа одбране је почело 31. августа 2004. године. Поступак је окончан 11. марта 2006. године смрћу Слободана Милошевића. Суђење Слободану Милошевићу је почело након 7 месеци и 14 дана од дана доласка у МКСЈ, а Војиславу Шешељу након 4 године, 8 месеци и 14 дана. У предмету Милошевић, за који Тужилаштво тврди да је сложенији и тежи поступак, докази оптужбе извођени су 2 године и 13 дана, а у процесу Шешељ 2 године, 2 месеца и 6 дана. У процесу Милошевић било је укупно 358 сведока, од тога 297 вива воце и 61 писана изјава, а у случају Шешељ од укупно 97 сведока, вива воце сведочио је 81 сведок и 16 писаних изјава. После замене судије Меја, судија Бономи је имао још 288 судских дана у којима је учествовао у суђењу. Судија Бономи је постао члан претресног већа на половини првостепеног поступка, а судија Нианг би, ако би оспоравана Одлука опстала у правном промету, то постао у фази већања, гласања и изрицања првостепене пресуде. Судија Бономи је био у прилици да 288 дана гледа Слободана Милошевића, за разлику од судије Нианга који никада није видео др Војислава Шешеља.

23. Слободану Милошевићу је, у складу са Правилником, за разлику од Војислава Шешеља било омогућено да јавно, на статусној конференцији, изнесе свој став о наставку поступка са новим судијом. На статусној конференцији која је одржана 25. марта 2004. године у предмету Слободана Милошевића судија Мерон, је између осталог, рекао „У Правилу 15бис (Ц) стоји да када председник Суда добије обавештење да је један судија у Претресном већу спречен да ради на том поступку, он може да наложи или да се из почетка понови поступак, или да се поступак настави са новим судијом, али пошто су одржане уводне речи предвиђене Правилном 85, ја имам право да наложим наставак суђења, само уколико добијем пристанак оптуженог. Ову расправу смо заказали због тога и само због тога...“ Значи, за разлику од поступка у предмету Шешељ судија Мерон је заказао статусну конференцију посвећену само питању евентуалне замене судије. На питање судије Мерона: „Да ли ви пристајете да се настави поступак са новим судијом“, Слободан Милошевић је рекао: „Господине Мерон, ви добро знате, надам се, да ја овај ваш суд сматрам нелегалним, јер није утемељен на Повељи Уједињених нација. Наравно да немам намеру да се изјашњавам о вашим административним питањима, чак шта више, ја овај такозвани суд сматрам средством рата против моје земље који још траје...“. Уз примедбу да то није релевантно за ту расправу судија Мерон је рекао „Претпостављам да бих на основу ваших коментара требао да изведем закључак да ви не желите да дате пристанак на наставак поступка. Пошто ја не могу да схватим да то што сте ви рекли представља јасан и недвосмислен пристанак да се настави поступак са новим суђењем и да бих био фер према вама, ја ћу да протумачим те ваше коментаре као ваше одбијање да дате пристанак. Не видим никакву реакцију која би указивала на то да моје тумачење није исправно. „Ваше тумачење није исправно са становишта чињеница да ја, с обзиром да

ваш суд сматрам нелегалним, не желим да се изјашњавам о питањима која се тичу административног решења било ког проблема који ви овде покрећете, то нема никакве везе са суштином ствари," рекао је тада Слободан Милошевић.

24. Момчило Крајишник се као и Слободан Милошевић о наставку поступка са новим судијом изјашњавао јавно на статусној конференцији. Очигледно је да права која важе за све оптужене пред МКСЈ не важе и за Војислава Шешеља. На статусној конференцији која је одржана 15. децембра 2004. године адвокат Момчила Крајишника г. Стјуарт је тражио понављање поступка са новоименованим судијом уместо судије Ал Махдија који се повукао из предмета, али је то било условно понављање. Стјуарт је на тој статусној конференцији рекао „Одмах морамо јасно рећи да предлог одбране не тражи да се са суђењем почне изнова као да се пре тога ништа није десило. На крају крајева, предрасправни поднесци и оптужница су барем нешто што већ имамо на столу. Дакле, не можемо почети изнова као да се ништа није десило, као да нисмо чули ниједног сведока, добили ниједну пресуду по 92бис, осим оних пар донетих пре почетка суђења. То није нешто што ми предлажемо нити сматрамо паметним да имамо репризу суђења у сваком погледу..." Одбрана Момчила Крајишника је прихватила све одлуке које су донесене по правилу 92бис и нису тражили да се у евентуално поновљеном поступку позивају сведоци по 92бис. Прихватили су да се транскрипт сведочења тих сведока већ сматра доказима и „из тог практичног става било би то једнако као да се наставља суђење. Узели бисмо у односу на њих ситуацију као да се наставља суђење." Адвокат Стјуарт је у име Момчила Крајишника на статусној конференцији предложио да се поступак понови само у односу на неке сведоке. Навео је имена сведока за које је сматрао да не би требало да поново буду саслушани, за неке предложио да саслушање траје краће у односу на време за које су већ саслушавани пред већем које је од почетка водило поступак. У овом случају одбрана није принципијелно инсистирала на понављању поступка већ само на понављању појединих процесних радњи. Сам Крајишник је на статусној конференцији рекао: „Наиме, због тога што се пожурило са процесом обрана није успела довољно да се упозна са свим чињеницама и нормално је да је много пропусти направљено. Сада, значи, то је циљ, одбрана би имала више времена. И, требало би, господо судије, да дате једно време да се припреме скупа са трећим судијом, јер ја сам убеђен и драго би ми било, моја је жеља да у новом судском, овај, већу будете свакако вас двојица и трећи судија. И да се, док се трећи судија упознаје, да се дотле, у том времену, припреми одбрана. Значи, то је интерес одбране." Дакле, адвокат Момчила Крајишника је предложио поновно саслушање само „критичних" сведока и процена им је била да је зато било потребно свега 15 дана судског поступка. Јасно је да овакав став не може да се упоређује са ставом др Војислава Шешеља који инсистира на понављању целокупног поступка што је једино правно могуће, уколико се не уважи чињеница да је у случају Шешељ апсолутно погажено начело економичности и експедитивности поступка и да поступак против њега мора да се обустави и он неодложно пусти на слободу.

25. У пракси МКСЈ још два пута је настављен поступак са новим судијом, али никада због изузећа судије који је од стране МКСЈ проглашем недостојним вршења судске функције и никада у фази већања и гласања и изрицања пресуде као у случају Војислава Шешеља. Осим тога у ова два случаја оптужени су прихватили да се поступак настави са новим судијом. Ради се о предметима Блашкић и Купрешкић. Претресно веће није као пример навело ове случајеве зато што нису у прилог незаконите одлуке

коју су донели. Наравно не иду им у прилог ни случајеви Милошевић и Крајишник јер је недвосмислено објашњено да ти случајеви не могу да се упоређују са случајем др Војислава Шешеља.

26. Противправно је и упорно одбијање Претресног већа да о новонасталом проблему разговарају јавно са оптуженим Војиславом Шешељем на статусној конференцији. Јасно је да они не желе дијалог, али је невероватно да неко ко себе назива судијом сме тако да се оглуши о обавезујућа правила.

27. Правило 65бис предвиђа да: „(А) Претресно веће или судија претресног већа морају сазвати статусну конференцију у року од двадесет дана од првог ступања оптуженог пред суд, а после у размацама од највише двадесет дана од последње статусне конференције: (i) да би се организовале консултације међу странкама како би се осигурала експедитивна припрема суђења; (ii) да би се установило стање у предмету и оптуженом омогућило да покрене питања у вези са предметом. укључујући и душевно и физичко стање оптуженог.“ Др Војислав Шешељ се скоро двадесет месеци није појавио пред претресним већем, а судије то правдају наводним непостојањем обавезе да се одржавају статусне конференције након завршних речи. Таква одредба не постоји у Правилнику и реч је о самовољном погрешном тумачењу Правилника од стране судија, или им можда и то тумачи Секретаријат, који, према Антонетијевом признању уместо судија доноси пресуде. У сваком случају др Шешељу је по ко зна који пут ускраћено једно од гарантованих права. Ни у Одлуци, ни у издвојеним мишљењима нико није објаснио зашто је Шешељу ускраћено право да изнесе евентуалне примедбе на услове притвора, или да се можда жали на своје здравствено стање. Наравно, нису ни могли да објасне зато што се ради о њиховом бруталном кршењу права оптуженог.

28. Можда у неким предметима није било разлога да се држе статусне конференције зато што од завршних речи до изрицања пресуде није прошло више од двадесет дана, или је евентуално тај рок незнатно прекорачен. Момчилу Крајишнику је, на пример, пресуда изречена за мање од месец дана иако је био осуђен на 27 година затвора. Претресном већу III је требало чак 19 месеци за доношење пресуде, по мишљењу Антонетија сада ће им за то требати још неколико месеци или неколико година, што значи да би услед одбијања Већа да примени Правило 65бис Војиславу Шешељу на неодређено време могла бити ускраћена прилика да јавно изнесе своје евентуалне примедбе како му то гарантује Правилник и све што му се дешава у притвору потпуно је сакривено од очију јавности. Такав изузетак није предвиђен ни у једном акту међународног кривичног права. Ово је школски пример злоупотребе поступка од стране судија претресног већа и тај став је правно неодржив.

29. Веће је у параграфу 20 одлучило да ће аргументе за злоупотребу поступка разматрати само за период од 10. фебруара и констатовало да од тада није било већих кашњења и одлагања. Антонети додуше у издвојеном мишљењу признаје да је злоупотреба било и пре почетка поступка па је нејасно зашто се и о томе не би одлучивало. Др Војислав Шешељ подсећа на став судије Антонетија са статусне конференције од 13. марта 2007. године када је као претпретресни судија исправно и професионално примећивао кршења Шешељевих основних права:

„Уследила је борба господина Шешеља да оствари то своје право. Знам да је то била једна тешка борба, јер је неколико судија њему то право одбило, све док, нажалост, господин Шешељ није као метод предузео штрајк глађу и тако изложио опасности властити живот. На сву срећу, Жалбено веће је било позвано да реши то питање и мудро је закључило да господин Шешељ има право да се брани сам. И ево данас

господин Шешељ је овде сам, без бранилаца и у стању је да се брани сам. Наравно, њему ће помагати његови саветници, на шта ћу се осврнути нешто касније. Што се мене лично тиче, ја нећу никада наметнути адвоката господину Шешељу, нити ћу именовати пријатеља суда у ту сврху.

Међутим, то није био једини проблем који је пред господином Шешељом већ неко време у овом Трибуналу. Поред тог проблема постојало је питање обелодањивања доказног материјала с обзиром на чињеницу да је господин Шешељ хтео на властитом језику имати документе по правилима 66 и 67 Правилника о поступку и доказима. И по том питању ја сам имао различито мишљење од својих колега. Ја сам, наиме, сматрао да један оптужени мора имати на свом језику копије материјала којима је оснажена оптужница односно материјала на које ће се ослањати оптужба када буде почела изводити доказе и по том питању ја ћу тако и поступити. Наиме, оптужени ће имати право да има на папиру сав доказни материјал из овог предмета, из овог списка. То је друго питање о коме сам се потпуно слагао са оптуженим.

Треће питање с којим је господин Шешељ био суочен у односу на администрацију Трибунала је могућност да има једнака средства на располагању као и тужилац. Као што сви знамо, ова процедура се заснива на правној традицији комон лоа. Према томе, оптужени је тај који води истрагу. Он сакупља своје доказе. Тужилац води истрагу, не судија, према томе и оптужени мора водити своју истрагу како би припремио властите сведоке и властите доказе. Према томе, у светлу принципа равноправности страна оптужени има право на једнаке ресурсе. Ми, наиме, нисмо у поступку у систему континенталног права. Статут признаје право оптуженом на располагање средствима која ће му омогућити да води своју одбрану, што значи, наравно, и одређена материјална средства, али исто тако и финансијска средства, новчана средства односно могућност да покрије трошкове своје одбране. Ја сам и по том питању издвојио мишљење на основу којег један оптужени у склопу припремања своје одбране мора бити потпомогнут од стране Трибунала.

Дакле, то су три елемента у вези којих сам се ја савршено слагао са оптуженим у овом предмету и сматрам да, да смо на време решили ове проблеме, ми данас не бисмо били овде. Јер у историји међународног права, међународне правде један поступак овде по први пут почиње испочетка, и то статусном конференцијом, због проблема који нису били решени.

Штрајк глађу оптуженог, на сву срећу, се окончао током децембра прошле године и надам се да ће бити омогућено да се обнови дијалог са оптуженим и на другим инстанцама овог Трибунала, секретар-оптужени, оптужени-тужилац и тако даље и да ће тај дијалог омогућити оптуженом да се на најбољи могући начин брани, под претпоставком, наравно, да је невин, дакле на основу принципа презумпције невиности, док се не докаже кривица”.

На тој истој статусној конференцији судија Антонети је јавно саопштио и следеће:

„Ја сам био у већу које је било иницијално задужено за овај предмет и као такав био сам врло изненађен чињеницом да тај поступак никако не креће. Међутим, тај поступак је био стално у фази која није омогућавала нормалан почетак, а оптужени већ четири године чека на почетак поступка, што ми се чини потпуно ненормалним. Према томе, ми би требало да покушамо поступати што је могуће брже, да бисмо могли да надокнадимо, уколико је то могуће, кашњење које се у међувремену нагомилало и да омогућимо поновни почетак овог поступка у добрим, односно одличним околностима, како за господина Шешеља, тако и за Тужилаштво”.

На тој статусној конференцији је судија Антонети закључио и следеће:

„Као закључак хтео бих изнети следећу анализу. Господине Шешељ, ви сте се у једном тренутку нашли пред својеврсним зидом и имали сте утисак да вас не чују. Једино решење које вам је било на располагању био је штрајк глађу. То је жаљења вредно и сви морамо извући из тога поуке и треба да почнемо испочетка, како ви, тако и ми, једну беспрекорну процедуру, један беспрекорни поступак како бисте се ви могли суочити са изазовима овога поступка. Ви сте суочени са оптужницом. Тужилаштво мора доказати тачке те оптужнице, а ви наравно, имате право бранити се од оптужби садржаних у тој оптужници и дати свој противодговор”. Где је нестала жеља судије Антонетија за „беспрекорном процедуром“ ? Очигледно је да све што се у предмету дешавало од тада до ове последње незаконите одлуке личи на све само не на беспрекорну процедуру.

30. У параграфу 1. Издвојеног мишљења судија Нианг је навео да је предмет проф. Шешеља био у фази већања и да је на захтев оптуженог један од троје судија већа изузет из поступка. Ова констатација указује на то да се Нианг у размишљању не разликује од Антонетија, који је био прецизнији па је рекао да је оптужени захтевом за изузеће прекинуо рад на пресуди и да изузети судија Хрхоф никада није имао намеру да се поступак продужи. Невероватна је упорност судије Антонетија у одбрани изузетог судије Хархофа. Он чак окривљује новине које су објавиле Хархохово писмо, а не смета му што је Хархоф у предметном писму, сматрајући да оно неће доћи у јавност, признао да је он у ствари судија који не признаје презумцију невиности већ да је спреман да осуди сваког ко је оптужен пред МКСЈ. Захтев др Војислава Шешеља за изузеће судије Хархофа никако се не сме доводити у везу са одлагањем процесних радњи. Војислав Шешељ је користио своје процесно право, а коришћење права не сме никоме да штети па ни самом оптуженом, прецизније, посебно не оптуженом.

31. Поставља се и питање да ли је судија Нианг уопште могао да учествује у доношењу Одлуке којом себи налаже наставак суђења пошто се упозна са списима? Ово питање се намеће зато што судија Нианг у издвојеном мишљењу сматра да се ова ситуација решава применом правила 15бис, што онда значи да се ради о преосталим судијама Претресног већа, о крњем Претресном већу, а не о Претресном већу у пуном саставу.

32. Судија Нианг не крије своју дилему па у издвојеном мишљењу каже, „Доведен сам, парадоксално, у још двосмисленију ситуацију. По основи именовања, морам одмах да почнем да учествујем у доношењу одлука већа, иако ми правило 15бис, којим се руководио председник, то омогућава тек кад се до краја упознам са списом предмета“. „Ипак“, каже Нианг, „постоји један приступ који омогућава да се та неправилност исправи. Усвојио сам управо тај приступ, конкретно у вези са две одлуке у чијем сам доношењу био позван пре него што сам се упознао са списом“. Дакле, Нианг је прихватио да учествује у импровизацијама и сматра да би преостало двоје судија у овом случају били далеко способнији да донесу одлуку о томе шта је у интересу правде. Како се судија Нианг није запитао како се уопште може говорити о интересу правде када је оптужени 11 година у притвору без првостепене одлуке?! Нианг изражава задовољство што је преосталих двоје судија сагласно у ставу да поступак треба да се настави у овој фази и наглашава да не би пристао да се нађе у ситуацији у којој би његов глас био потребан као онај који ће превагнути у корист наставка поступка, насупрот мишљењу једног од двоје преосталих судија. Овом констатацијом Нианг показује да не само што се није упознао са предметом против Војислава

Шешеља већ да се није упознао ни са Правилником о поступку и доказима јер Правило 15бис (Д) искључује могућност надгласавања судија по питању наставка поступка и такву могућност предвиђа једино уколико такву одлуку судије донесу једногласно. Судија Нианг показује очигледну склоност прихватања туђег мишљења и то наводи на основу сумњу да ће се и убудуће тако понашати. Уместо што признаје да је свестан колико је тешко учествовати у већању у сасвим непознатом предмету Нианг је морао одлучно да одбије такву могућност зато што то није само тешко већ је правно немогуће. Како се само усудио да прихвати да суди човеку којег никада у животу није видео и да цени сведочења сведока у којима није учествовао. Осим тога, очигледно је да је Нианг прилично необавештен судија. Он каже да је та ситуација деликатна, али да није несавладива и да он није први који се нашао у таквој ситуацији. Да је озбиљно размишљао Нианг би недвосмислено одбио да учествује у овој фарси инсистирао да се цео поступак понови и свакако не би тврдио да он није једини који се нашао у таквој ситуацији. Овакав случај је незабележен у правној пракси и у супротности је са свим актима међународног кривичног права.

33. Нианг тврди да ће пажљиво проучити све доказе у целисти, као и све транскрипте сведочења и да ће то употпунити прегледањем видео снимака. Нианг би требало да зна да прегледање транскрипата и видео снимака не може заменити испитивање сведока вива воце. Да ли ће добити одговор из транскрипта или ЦД-а ако буде имао потребу да нешто разјасни постављајући додатно питање сведоку? То што он наводи и да ће, ако буде потребно, тражити од Антонетија и Латанци да поново отворе претрес укључујући и додатно испитивање сведока не решава проблем већ је доказ више да је морао да инсистира да се поступак понови и да се он као нови судија тек тада укључи у процес. Шта ће се десити ако Антонети и Латанци не прихвате предлог Нианга за додатним саслушањем неког сведока? Шта ће се десити ако он када прегледа транскрипте закључи да би код сваког сведока морао бар нешто да разјасни у директном контакту са сведоком? Да ли овако лакомисленим пристајањем Нианг није заправо пристао да само статира у претресном већу које је од Секретаријата већ добило одлуку у процесу против др Шешеља? Одговори на свако од ових питања неспорно потврђују став оптуженог да процес против њега треба обуставити због повреде права на суђење у разумном року или га почети из почетка са новоизабраним судијом.

34. Нианг показује да је склон прекорачењу овлашћења и када у параграфу 19 коментарише „могућу контаминацију списка коју је за собом оставио изузети судија Хархоф“. По захтеву др Војислава Шешеља судија Хархоф је изузет из предмета који се против њега води пред МКСЈ и сваки студент прве године Правног факултета зна да та одлука о изузећу има статус пресуђене ствари и да о њој више не може да се расправља већ само да се примењује. Ниангови коментари наводе на закључак да нису само Латанци и Антонети „контаминирани“ случајем Хархоф, већ да је „вирус“, како га назива Антонети, прешао и на судију Нианга. Он закључује да је одлука о изузећу Хархофа базирана на степену „утиска пристрасности“ и очигледно ту одлуку ставља под сумњу, јер каже: Ако је пресуђено да је он склонији осуди, морамо се запитати којег је степена могла да буде та склоност?“ Нианг би требало да зна да је тај степен склоности ка осуди судије Хархофа била довољна за његово изузеће и да он више не може да мери тај степен. Још му се чини да што се тиче ранијих поступака судије Хархофа да над њим не би требало да лебди сенка сумње. Оваквим ставом Нианг упозорава да над њим „лебди сенка сумње“. Хархоф је изузет из предмета др Шешеља, а не из неке фазе

предмета и није јасно на основу чега то Нианг закључује да његови ранији поступци не би требали бити под „сенком сумње“. Уосталом сам МКСЈ је утврдио да је судија Хархоф пристрасан.

35. Новоизабрани судија Нианг обећава да ће „прионутити“ на посао који је пред њим, свестан чињенице да има обавезе и у другим предметима и да је предмет др Војислава Шешеља веома обиман и сматра да му му је „за почетак потребно шест месеци, рачунајући од наставка судских активности у јануару 2014. године.“ Нианг већ сада признаје: „Време које ми је потребно подлеже поновној процени у зависности од тога колико ће задатак бити захтеван.“ Оваквим ставом Нианг „продужава“ притвор др Војиславу Шешељу на неодређено време са потпуном неизвесношћу о томе када ће он бити спреман да се укључи у поступак. Да ли ће Нианг по истеку рока од шест месеци захтевати нови рок и колико пута се то може очекивати? И ово су разлози због којих поступак против Војислава Шешеља са новим судијом мора да почне од почетка.

Судија Нианг је судија МКСЈ од 17. новембра 2013. године. Пре тога је био судија Регионалног суда у Дакару, затим тужилац тог Регионалног суда, заступник Тужилаштва при Државном тужилаштву Врховног суда Сенегала, обављао је и саветничке функције у МКСР, а пре именовања за судију МКСЈ био је Регионални представник Канцеларије Уједињених нација за борбу против дроге и криминала (УНОДЦ) за јужну Африку и на тој функцији је био и 20. марта 2012. године, на дан закључења претреса у поступку против Војислава Шешеља. До 17. новембра 2013. године Нианг није имао никакве везе са МКСЈ па ни са предметом др Војислава Шешеља и није јасно чиме се руководило Претресно веће када је констатовало да би укључивање овог судије у предмет било у интересу правде. Да ли је интерес правде да суђење почне од почетка после 11 година притвора? Да ли је интерес правде да се настави суђење тако што би нови судија учествовао у већању, гласању и писању пресуде? То не може бити интерес правде јер трећи судија уопште није учествовао у суђењу. Незабележено је у правној пракси да судија који учествује у већању, гласању и писању првостепене пресуде никада у животу није видео оптуженог и није видео ниједног од саслушаних сведока. Делује невероватно да судија који је изабран за судију и који је положио заклетву 30. октобра 2013. године учествује у већању, гласању и писању првостепене пресуде у поступку који је закључен 20. марта 2012. године. На дан закључења претреса господин Нианг није чак ни био судија МКСЈ. На основу ког материјалног права је могла да се 13. децембра 2013. године донесе Одлука која се оспорава овом жалбом? Незаконитост ове Одлуке је очигледна јер она нема основа ни у једној одредби Статута и Правилника. Члан 21. Статута гарантује права оптуженог, а Претресно веће Одлуком од 13. децембра 2013. године очигледно крши та права проф. др Војислава Шешеља. Ово се не може назвати грешком у примени права зато што Претресно веће није ни имало никакав правни основ нити је могло да се позове на неко право. И даље се крши право на експедитивно суђење и истовремено истрајава на стању трајног одсуства елементарних услова за фер и правично суђење проф. др Војиславу Шешељу.

36. У досадашњем току поступка који се води против проф. др Војислава Шешеља увек је до позивања на интересе правде долазило када су кршена или ускраћивана права која му припадају као оптуженом. Да није било тако проф. др Војислав Шешељ сигурно не би 11 година био у притвору. Оно око чега морају сви да се сложе јесте свакако принцип да се интереси правде морају тумачити и проналазити у оквиру обавезе обезбеђења фер и правичног суђења, суђења у разумном року и поштовања права оптуженог. Нема тог интереса који може оправдати

једанаестогодишњи притвор без донете првостепене пресуде. Не постоји интерес правде којим би могло да се оправда овакво стање. Ово суђење се у ствари никако не може консолидовати, поготово не наставком са новим судијом у фази већања и гласања и изрицања пресуде. Могло би једино обустављањем поступка и неодложним пуштањем на слободу професора Шешеља, али прекршено право на суђење у разумном року је апсолутно ненадокнадиво.

37. Одлуком претресног већа од 13. децембра 2013. године наставља се кршењем гарантованих права оптуженог и недвосмислено указује да је у процесу против Шешеља „интерес правде” да се он што дуже задржи у незаконитом притвору у оквиру првостепеног поступка који траје пуних 11 година.

38. Када би се у МКСЈ поштовао Римски статут међународног кривичног суда, не би била могућа оваква произвољна тумачења и злоупотребе суђења у разумном року. Члан 60. Римског статута регулише поступак пред Судом и прописује:

„1. По изручењу лица Суду, или појављивања лица пред Судом добровољно или по судском позиву, Веће које води претходни поступак је дужно да то лице информише о кривичним делима која му се стављају на терет као и о његовим/њеним правима по овом Статуту, укључујући овде и право да тражи привремено пуштање на слободу до суђења.

2. Лице против кога је издат налог за хапшење може да тражи привремено пуштање на слободу до суђења. Ако Веће које води претходни поступак сматра да су испуњени услови предвиђени у члану 58 став 1, лице ће се задржати у притвору. У супротном, Веће које води претходни поступак условно или безусловно пушта то лице на слободу.

3. Веће које води претходни поступак периодично разматра своје решење о одређивању притвора или о ослобађању одређеног лица, а то може учинити у сваком тренутку на захтев тужиоца или самог окривљеног. После поновног разматрања, веће може да измени решење о притвору, ослобађању или о условима под којима се лице пушта на слободу, ако се измене околности на којима се ово решење заснива.

4. Веће које води претходни поступак се стара о томе да се окривљени не држи дуго у притвору пре почетка суђења и то због неоправданог одуговлачења од стране тужиоца. Ако до таквог одуговлачења дође, Суд разматра условно или безусловно пуштање на слободу.

5. Ако нађе да је то потребно, Веће које води претходни поступак издаје налог за хапшење како би се обезбедило присуство лица које је пуштено на слободу, у даљем току поступка који се води пред Судом”.

Јасно је, дакле да је претпретресно веће било у обавези да периодично разматра решење о одређивању притвора или о ослобађању оптуженог. У случају Војислава Шешеља ово се никада није десило, а није ни било могуће с обзиром да њему притвор никада није одређен одговарајућим решењем, што је такође преседан у међународном кривичном праву.

39. У параграфу 22 Одлуке нетачно је наведено да је др Војислав Шешељ 20. марта 2012. године поднео захтев за привремено пуштање на слободу, утврдивши да не постоје разлози да се он држи у притвору. Истина је да је др Шешељ само једном тражио привремено пуштање на слободу до почетка суђења и то 2004. године. Тај захтев је одбијен са образложењем да не постоје гаранције да би се Војислав Шешељ вратио у притвор и да се за крај 2004. године припрема почетак суђења, које је почело тек после три године. У свим другим ситуацијама које се наводе у Одлуци од 13. децембра 2013. године проф. др Војислав Шешељ је тражио укидање притвора зато

што нису постојали разлози за даљи притвор и веће је морало прихватити такве захтеве у складу са цитираним чланом 60. Римског статута. У МКСЈ су од доласка Војислава Шешеља у Хаг недвосмислено показивали да у његовом случају немају намеру да примењују прописе и међународне стандарде и процес против др Војислава Шешеља је пример како судије не би смеле да се понашају према оптуженом у било ком суду на свету. То потврђује и правно неутемељен став да судије Антонети и Латанци не желе да виде Војислава Шешеља од 20. марта 2012. године до још увек неутврђеног датума када ће можда бити изречена првостепена пресуда. Својим ставом они онемогућавају и судији Ниангу да пре изрицања пресуде види оптуженог Шешеља иако је спреман да учествује у већању и гласању и изрицању пресуде у процесу који се против њега води. Учествовањем у доношењу ове одлуке и Нианг се очигледно са тим сагласио и није му важно што је у току поступка у случају Шешељ био обичан грађанин који није имао никакве професионалне везе са МКСЈ.

40. Ситуација у коју је пред МКСЈ доведен процес против проф. др Војислава Шешеља не може да се реши позивањем на праксу, јер слична правна пракса није забележена у савременом међународном кривичном праву. Систематска кршења права проф. др Војислава Шешеља, а нарочито права на експедитивно и фер и правично суђење, у интересу правде могу само да имају једну закониту последицу - обустављање поступка и пуштање на слободу проф. др Војислава Шешеља. У параграфу 16 Одлуке која се оспорава овом жалбом Претресно веће тврди да ће пазити да се успостави правична равнотежа између основних права оптуженог с једне, и интереса правде, с друге стране, при чему је јасно да се то међусобно не искључује. Из тог става Претресног већа види се да оно проналази и прикрива својеврсну контрадикцију између права оптуженог и интереса правде као да та веза заправо и не постоји. Може се закључити да веће заступа тезу да је интерес правде даље кршење права оптуженог само да би се очувало стање притвора од 11 година, а јасно саопштавају да је неко други крив за кашњење почетка суђења, за изузеће судије Хархофа, за сазнање да секретаријат пише пресуде, за недостатак правних саветника, или због чињенице да још увек важе стандарди о грађанским и политичким правима човека. Проф. др Војислав Шешељ не може сносити кривицу и бити одговоран ни за шта од овога, али по мишљењу Већа мора да остане у притвору јер ће се за 6 месеци можда сазнати да ли је трећи судија спреман да учествује у већању, гласању и писању првостепене пресуде. Све у свему, ово је невиђен правни скандал.

41. У параграфу 3. одлуке Претресно веће наводи да је поступак против проф. др Војислава Шешеља започео 7. новембра 2007. године иако је он у притвору МКСЈ од 24. фебруара 2003. године. Претпретресна фаза је трајала од 24. фебруара 2003. године до 7. новембра 2007. године када је почела фаза претреса. Дакле, 7. новембра 2007. године изнете су уводне речи страна у поступку и тада је почело суђење, односно претрес. Ово је први пут да Претресно веће овај датум наводи као почетак суђења, јер је у току процеса као почетак суђења од стране и Претресног и Жалбеног већа сматран 21. децембар 2007. године. Оптужени подсећа да је у претпретресној фази претпретресни судија поводом необелодањивања материјала и имена заштићених сведока упозорио да је тужилаштво дужно да све то обелодани проф. др Војиславу Шешељу најкасније 30 дана пре почетка суђења. Тужилаштво ту обавезу није испунило па је Војислав Шешељ због тога поднео неколико прелиминарних поднесака и усмено се на почетку суђења 7. новембра 2007. године обратио са истим приговором и захтевом. Тада је Претресно веће одлучило да суђење почиње даном саслушања првог

сведока тужилаштва, а не даном изношења уводних речи. Јасно је да је Претресно веће на тај начин показало да штити интересе Тужилаштва на штету оптуженог.

42. Замена судије по правила 15бис подразумева да нови судија учествује у поступку до закључења претреса уколико се оптужени сагласи са наставком суђења. Значи да нови судија мора да буде у судници током суђења и зато је потпуно неприхватљиво да нови судија учествује само у већању, гласању и писању првостепене пресуде. Осим тога, уколико нема сагласности оптуженог за замену судије новим до закључења претреса, онда није ни могуће наставити суђење. У свим правним системима претрес се поново отвара уколико изостане сагласност оптуженог за наставак поступка. Међутим, када је судија изузет након закључења претреса забрањено је наставити поступак са новим судијом који би судијску дужност обављао само учешћем у већању, гласању и писању првостепене пресуде, јер се за то не може наћи правни основ ни у једном акту међународног права. У таквим ситуацијама претрес се увек поново отвара уколико то има смисла и не представља кршење права на фер и правично суђење и суђење у разумном року. У случају Војислава Шешеља суђење није било ни фер ни правично, а суђење у разумном року је потпуно погажено и нема начина да се врати у уобичајене оквири разумног рока и због тога поступак против Војислава Шешеља мора одмах да се обустави, а он да се пусти на слободу.

43. У процесу који се пред МКСЈ водио против Слободана Милошевића, приликом замене судије, преостале судије су донеле налог на основу правила 15бис о наставку суђења, а председник МКСЈ је донео налог којим се замењује судија у предмету пред Претресним већем с позивом на правило 15бис.

У предмету против проф. др Војислава Шешеља не доносе се налози поводом замене судије, већ одлуке. Нигде у одлуци од 13. децембра 2013. године нема позива на правило 15бис, већ се Претресно веће позива само на правило 54 и у наслову одлуке говори о наставку поступка. И председник МКСЈ је поводом изузећа судије Хархофа новонасталу ситуацију решавао налозима с позивом на правило 15 и 15бис, а Претресно веће и не види наставак поступка у смислу правила 15бис, већ ову ситуацију решава уз примену правила 54.

44. Поводом изузећа судије Хархофа у МКСЈ се направила својеврсна конфузија. Судија Кармел Агиус, као вршилац дужности председника МКСЈ је 3. септембра 2013. године након одлуке Већа да се изузме судија Хархоф донео Налог и тражио именовање другог судије уз обавезу преосталих двоје судија да му доставе извештај након консултација са оптуженим. Агиус је 4. септембра 2013. године донео „Налог којим се делимично одлаже извршење Налога након одлуке Већа да се изузме судија Хархоф”. Иако се у међувремену у предмету ништа није дешавало судија Кармел Агиус 31. октобра 2013. године донео Налог о именовању судије на основу правила 15. Ово наводи на закључак да је једини проблем судије Агијуса био тај што у МКСЈ није било слободног судије па је новонастала ситуација решена полагањем заклетве судије Нианга 30. октобра 2013. године. Истина полагање заклетве судија у МКСЈ није гаранција да ће судити у интересу правде и најбољи пример за то је управо судија Хархоф који је такође својевремено положио заклетву, али је МКСЈ утврдио да није подобан за судијску функцију па је због пристрасности изузет из предмета др Војислава Шешеља.

45. Није јасно како је Веће могло прихватити неосновано позивање и неистиниту тврдњу Тужилаштва да судије МКСЈ могу да разматрају и оцењују доказе у писаном облику како је предвиђено правилима 15бис, 89(Ф), 92 бис, 92quater и 92quinquies

Правилника о поступку и доказима. Поготово је неистинита тврдња да настављање поступка у фази већања на основу постојећих списка може имати икакве везе са правичношћу и експедитивношћу поступка. Правичност и експедитивност поступка у случају Војислава Шешеља су одавно погажени и ничим не могу да се оправдају.

46. Правило 15бис Правилника односи се на упознавање новог судије са списима предмета и предвиђа да: „Ако против одлуке да се поступак настави са новим судијом не буде изјављена жалба, или ако Жалбено веће потврди ту одлуку, председник у постојећи састав већа именује судију који, међутим, може постати члан већа тек након што потврди да се упознао са списима поступка.“ У оквиру правила 89(Ф) су опште одредбе о сведочењу сведока и прописује да: „Веће сведочење сведока може примити усмено, или кад то допуштају интереси правде, у писаном облику“. Правило 92бис регулише прихватање писаних изјава и транскрипата уместо усменог сведочења. „Претресно веће не мора захтевати лично присуство сведока, већ може прихватити, делимично или у целости, сведочење у облику писане изјаве или транскрипта сведочења тог сведока датог у поступку пред Међународним судом уместо усменог сведочења кад се њима доказује нешто друго, а не дела и понашање оптуженог за које се он терети у оптужници.“ У оквиру правила 92quater реч је о другим случајевима прихватања писаних изјава и транскрипата. „Претресно веће може прихватити, делимично или у целости сведочење у облику писане изјаве или транскрипта сведочења тог сведока датог у поступку пред Међународним судом, под следећим условима:“ Правило 92quinquies говори о лицима која нису доступна суду и предвиђа: „Сведочење у облику писане изјаве, или транскрипта које је дала особа која је у међувремену умрла, или особа којој се више не може уз разумну ревност ући у траг, или особа која због телесног или душевног стања не може сведочити усмено, може се прихватити без обзира на то да ли је та писана изјава у облику утврђеном правилом 92бис, ако претресно веће.“

47. Исправним правним тумачењем свих одредби недвосмислено би довело до закључка да је немогуће да новопостављени судија Нианг постане члан претресног већа у фази већања и гласања и изрицања пресуде. Напротив, било која одлука проистекла из правила које је навело Тужилаштво у свом мишљењу наводи на једино правно могући закључак да је за доношење тих одлука потребна одлука претресног већа, а то опет значи да је једино могуће да се процес против др Војислава Шешеља са судијом Ниангом у већу мора почети из почетка.

48. У параграфу 30. Веће тврди да је оптужени Шешељ одбио да испитује сведоке по правилу 92тер и наводе да „не може да тврди да није могао да провери тврдње садржане у изјавама дотичних сведока.“ Истина је да професор Шешељ није признао право да се изјаве сведока по правилу 92тер уврсте у спис зато што је те изјаве писало Тужилаштво, као и већину изјава сведока који су сведочили вива воце, што је Војислав Шешељ неспорно доказао у току процеса. Др Војислав Шешељ подсећа и да му није омогућено да изводи доказе одбране. Он је апсолутно спречен да изводи доказе одбране. Опште познато је да је МКСЈ одбио да плати трошкове одбране др Шешељу и да је то јединствен случај у пракси Трибунала. Војислав Шешељ је више пута подносио захтев за плаћање трошкова одбране у складу са утврђеном праксом МКСЈ, али се Претресно веће оглушивало о такве захтеве, или су доносили потпуно неразумне одлуке у којима су себи давали непостојеће право да они одређују од када би се евентуално могло признати финансирање одбране, али свакако не од почетка, односно од доласка Шешеља у Хаг. Можда се новоизабрани судија Нианг не би сложио

са оваквом небулозном одлуком, али то не може са сигурношћу да се зна уколико се не понови поступак пред Претресним већем у новом сазиву

49. Неспорно је, дакле да уколико нема сагласности оптуженог за замену судије новим до закључења претреса, онда није ни могуће наставити суђење. У свим правним системима уколико изостане сагласност оптуженог иде се на поновно отварање претреса. Међутим, када је судија изузет након закључења претреса забрањено је наставити поступак са новим судијом који би судијску дужност обављао само учешћем у већању, гласању и писању првостепене пресуде, јер се за то просто не може наћи правни основ пошто је то супротно свим међународним стандардима. У тим ситуацијама се поново отвара претрес из почетка уколико то има смисла и не представља кршење права на фер и правично суђење и суђење у разумном року. Ово је дакле ситуација која не може да се реши с позивом на праксу Међународног суда, јер такве праксе нема. Наставак суђења са новим судијом након закључења претреса никако не може да се подведе и поистовети са заменом судије током претреса. Остаје само правило о поновном отварању претреса са новим судијом, али после 11 година притвора то никако не може бити интерес правде нити се може правдати интересима правде. Систематска кршења права проф. др Војислава Шешеља, а нарочито права на експедитивно и фер и правично суђење, у интересу правде могу само да имају једину закониту последицу - обустављање поступка и пуштање на слободу проф. др Војислава Шешеља.

50. Одлука Претресног већа никако не би смела опстати у правном промету. Жалбено веће мора да спречи тај правни скандал. Жалбено веће мора да спречи да се поступак против др Војислава Шешеља настави са новим судијим који га никада није видео и који није видео ни једног сведока нити је учествовао у њиховом саслушању. Судија мора са дужном пажњом да прати сведочење сваког сведока. Да га слуша, али и да га гледа и да прати како се у току сведочења понаша да би могао да одлучује о веродостојности исказа сведока. Жалбено веће мора да води рачуна и о чињеници да судија Нианг ни физички не може прегледати спис предмета чак ни у року много дужем од шест месеци. Поред транскрипта суђења који има више од 17.000 страница, како би се упознао са предметом судија Нианг мора да прочита транскрипте свих статусних конференција, мора да прочита свих 513 поднесака оптуженог који у збиру имају више десетина хиљада страна, мора да прочита транскрипте и комплетну документацију из сва три поступка за непоштовање суда вођена против др Шешеља, мора да прочита више од 3625 докумената који на више од 47.000 страница обухватају шест верзија оптужнице против Војислава Шешеља, све поднеске Тужилаштва, кореспонденцију, доказне предмете, пресуде, обавештења и најаве, одговоре, налоге субпоена и друге налоге, потврде оптужнице, све одлуке и налоге, захтеве, материјале у вези са сведоцима. Када се све сабере, да би се упознао са предметом судија Нианг морао би да прочита знато више од од 100.000 страна текста, као и да прегледа и преслуша хиљаде сати видео и аудио материјала. Када се све ово узме у обзир, очигледно је да постоји основана сумња да ће новоизабрани судија Нианг након одређеног времена обавестити Веће да се упознао са списима предмета, али да ће то бити само привид и да судија Нианг неће бити у стању да учествује у креирању пресуде већ да ће само учествовати у потврђивању пресуде коју је Секретаријат већ написао. Жалбено веће мора да води рачуна о томе да Војислав Шешељ није дужан да додатно трпи неспособност судија и да неодређено време чека завршетак процеса који је од почетка обиловао кршењем његових основних права и слобода, поготово права на фер и

правично и суђење у разумном року.

51. Дакле, у случају Војислава Шешеља према одлуци судског већа фер и правично суђење није могуће, и никако не сме да се заборави да Војислав Шешељ није дао сагласност нити пристанак да се суђење настави после закључења претреса у фази већања, гласања и писања пресуде. У оваквим ситуацијама под условом да није прекршено право на суђење у разумном року правило је да се иде на ново суђење, од почетка. Чак и да суђење почне из почетка нико се не може убедити да је ово суђење од првог дана било фер и правично и да је поступак вођен у складу са начелом суђења у разумном року. Повреде су толико тешке и очигледне да је консолидација овог суђења и враћање у оквиру фер и правичног и суђења у разумном року немогуће. Једино правно могуће решење је да се поступак обустави и Шешељ неодложно пусти на слободу.

52. Жалбено веће мора имати на уму да је поступак који се пред МКСЈ води против проф. др Војислава Шешеља кривични поступак и да је он оптужен за најтежа кривична дела па би било каква нова импровизација у овом поступку била неприхватљива. Жалбено веће мора да зна да ово није поступак пред привредним судом у којем се одлучује на основу документације или грађанска парница где сведоци могу да дају и писмене изјаве. Осим тога, ако судија Нианг може да се упозна са предметом за мање од двадесет месеци онда се ничим не може оправдати двадесет месеци чекања на изрицање пресуде за шта су одговорне све судије Претресног већа III. Одлука Претресног већа којим налаже наставак поступка од тренутка проглашења претреса завршеним и то када се судија Нианг упозна са списима и о томе обавести веће је неодређена и усмерена је против начела правичности. Ово је фактички одлука са одложеним условом који је својствен грађанском праву. И о томе Жалбено веће мора да води рачуна као и о чињеници да то што је Војислав Шешељ искористио своје право да тражи изузеће пристрасног судије Хархофа не може довести стање предмета у лошији положај него што је био пре тог захтева.

53. Једини разлог због кога Претресно Веће толико тврдоглаво инсистира на наставку поступка са новим судијом је то што је јасно да би одлука да поступак почне изнова била крунски доказ да је суђење немогуће завршити у разумном року што би аутоматски довело до пуштања Војислава Шешеља на слободу, мада разумног рока нема ни када би се случај окончао данас.

V. Тражено правно средство

54. Проф. др Војислав Шешељ тражи да Жалбено веће усвоји ову жалбу, поништи Одлуку Претресног већа од 13. децембра 2013. године и наложи Претресном већу:

1. да констатује кршење права др Војислава Шешеља на правично и експедитивно суђење, обустави кривични поступак против њега и пусти га на слободу,
или
2. да са новоизабраним судијом Ниангом отпочне поступак из почетка.

Проф. др Војислав Шешељ
(Урадили чланови Стручног тима Немања Шаровић, Вјерица Радета, Зоран Красић и Милан Терзић)